

Vem tar hand om Expressbussen?

**Lägesrapport:
De tjugo viktigaste expressbussterminalerna i Sverige 2006**

Författare: Mattias Andersson, Bussbranschens Riksförbund

Box 17548 • Swedenborgsgatan 2 • 118 91 Stockholm
Tel: 08-462 06 50 • Fax: 08-462 97 50 • info@bussbranschen.se
www.bussbranschen.se

Lägesrapport:
De tjugo viktigaste expressbussterminalerna i Sverige 2006

BR2006-MA

Förord	2
Sammanfattning	2
Våra frågeställningar:	3
Ett samarbete vi vill utveckla... ..	4
Hela resan-perspektivet	4
Handikappanpassning 2010 – Mission impossible för expressbusstrafiken?.....	5
Ägarbild av terminalerna	5
Vem sitter på pengarna?.....	6
Angöringsavgifter	6
Några begrepp	7
Borås	8
Eskilstuna	9
Gävle	10
Göteborg.....	11
Halmstad	13
Helsingborg	15
Jönköping.....	17
Karlstad	18
Linköping.....	20
Lund.....	21
Malmö.....	22
Norrköping	24
Stockholm	25
Sundsvall	27
Södertälje	28
Umeå	29
Uppsala	31
Västerås	33
Växjö	34
Örebro	35

Förord

BR inledde hösten 2005 en studie över alla orter som trafikeras med expressbuss i landet. Denna rapport är en delstudie som närmare beskriver hur tillståndet är på de tjugo största orterna. Fokus ligger på de interregionala linjerna, även om vissa noteringar kan gälla även flygbussar och internationell linjetrafik. Materialet ligger till grund för ett seminarium i oktober på Persontrafikkongressen samt som faktamaterial för att utveckla tillgänglighet för olika bussar och handikappgrupper vid landets terminaler.

Sammanfattning

Studien visar att det på många platser är långt kvar till att uppnå en gemensam bytespunkt för alla färdmedel. Det kommunala planmonopolet och länstrafikhuvudmännens underförstådda monopol på inomregionaltrafik är helt klart bidragande orsaker till detta. Några av expressbussföretagen har också tidvis haft ett lågt intresse att samverka med andra aktörer. Vissa ljuspunkter finns både på större och mindre orter, främst på de mindre där konkurrensen om markanvändningen är mindre.

Vi kan också konstatera att olika linjer behandlas olika; flygbussar och länstrafikens regionbussar får oftare mer strategiska hållplatslägen än de privata expressbussföretagens linjer, om de överhuvudtaget ges plats i en terminal.

De tjugo största terminalernas trafikeringsslag:

 = Expressbuss
  = Tåg
  = Regionalbuss
  = Stadsbuss

Ort	Samordnad terminal för	Separat terminal för
Borås		
Eskilstuna		
Gävle		
Göteborg		
Halmstad		
Helsingborg		
Jönköping		
Karlstad		
Linköping		
Lund		
Malmö		
Norrköping		
Stockholm		
Sundsvall		
Södertälje		

Umeå		
Uppsala		
Västerås		
Växjö		
Örebro		

Vi kan konstatera att i sju av städerna hänvisas expressbussarna till en egen terminal mer eller mindre utan kontakt med övriga färdmedel. Endast på fem av orterna finns alla kollektivtrafik samlad i en gemensam anläggning. Dessa terminaler är allmänt kända i branschen som "mycket lyckade" och därför är det konstigt att man i planeringen av nya terminaler ändå inte försöker följa deras framgångskoncept. Fyra orter Halmstad, Karlstad, Södertälje och Umeå måste lyftas fram som platser där man har lång väg att gå till en samordnad kollektivtrafik. Karlstad och Umeå har i alla fall ambitionen att inom de närmaste åren göra något åt saken, det är bra. Södertälje brottas med att järnvägsstationen ligger långt utanför staden och att spårkapaciteten är för låg in till stadens pendeltågsstation. Stockholm måste också här omnämnas då en stor brist föreligger i och med att stadsbussarna kring Cityterminalen/Centralen stannar på så många olika ställen att det är näst in till omöjligt att få en överblick över linjenätet. Länstrafikens policy att inte terminera regionbussar i city har ändrats i och med trängselskatteförsöket. Det kan alltså finnas en stor anledning att se över och samla regional-/stadsbussarna på en punkt i city, lämpligen i en tillbyggnad till Cityterminalen.

Många av expressbussarnas resenärer är sällanresenärer och därför är deras behov av information stort, samt också bekräftelse på information. Vår studie visar att informationen om expressbussarna ofta är undermålig på terminalerna, ibland saknas manuell biljettförsäljning och ofta saknas hänvisningsskyltning till de delar av en terminal där expressbussarna avgår ifrån.

Det är endast på fem terminaler i vårt urval som expressbusstrafiken helt eller delvis getts möjlighet att ta del av de av allmänna medel finansierade digitala tidtabells- och hänvisningssystemen. Detta är en enkel åtgärd som skulle ge stor kundnytta om denna integration skedde på fler terminaler. BRs tolkning är att expressbusstrafik är något som vissa länstrafikbolagen mer ser som en konkurrent än ett komplement och därför inte vill inkludera i "kollektivtrafikfamiljen". En snabb parallelljämförelse är hur många av länstrafikbolagen som omnämner expressbussar på sin hemsida, resultatet är där nedslående för expressbussnäringen.

Önskar man studera goda lösningar för expressbussterminaler så är det City-terminalen i Stockholm, Knutpunkten i Helsingborg och resecentrum i Jönköping man ska studera. Väl värt att notera är att i de två förstnämnda har terminalerna projekterats och drivs mer eller mindre som kommersiella fastighetsbolag.

Våra frågeställningar:

- **Hur långt är det till terminaler för lokalbuss, regionalbuss och tåg från expressbussarnas hållplatser?** Korta avstånd är en viktig faktor för attraktiviteten för kombinationsresor mellan olika färdmedel. Det är dessutom något att eftersträva för att underlätta för personer med såväl funktionshinder i rörelseapparaten som orienteringsförmågan. I denna sammanställning har vi valt att inte studera tillgängligheten till taxi.

- **Vilken service erbjuds på expressbussterminalen?**
- **Finns biljettförsäljning?**
- **Finns stationsvärdar/tillräcklig information?** Frågeställningar som uppstår kring bytet och kan ge upphov till osäkerhet om resan är bl.a följande:¹
  - hinner jag till anslutande buss/tåg?
  - kommer anslutande trafik att invänta?
  - varifrån går nästa buss/tåg?
  - är det långt härifrån?
  - får jag en sittplats?
  - hur länge måste jag vänta?
  - vad finns det för service tillgänglig?
  - måste jag köpa ytterligare en biljett?
- **Kostar det något för expressbussen/regional/lokaltrafik att angöra terminalen?** I exempelvis England är alla terminaler tillgängliga för alla operatörer i och med avregleringen (Transport Act 1985). Ägaren till terminalen kan t ex ta ut en avgift, "start- och landningsavgift", från trafikföretaget. Det finns exempel där driftskostnaderna helt täcks av avgifterna med undantag för kapitalkostnaderna. En angöringsavgift ska naturligtvis ge något tillbaka i form av service för expressbussföretaget och resenären.
- **Vad behöver göras på respektive terminal för att öka dess attraktivitet som nationell knutpunkt?** Här delas bristerna in i de som kräver akuta åtgärder och de som är av mer långsiktig karaktär. Ingen särskild hänsyn tas till de enskilda företagens behov utan frågorna behandlas utifrån ett branschperspektiv.

Ett samarbete vi vill utveckla...

Samtrafiken i Sverige AB är ett samordningsbolag för de flesta större tåg-, båt- och bussoperatörer inom den linjebundna trafiken i Sverige. Den mest kända produkten är resplus.se där en gemensam tidtabells- och resplaneringsmotor finns. Genom detta samarbete visas ett enat kollektivtrafiksverige upp för resenären. Utifrån detta hela resan-perspektiv önskar expressbussnäringen arbeta också när det gäller den gemensamt finansierade infrastrukturen vid hållplatser och terminaler.

Hela resan-perspektivet

Ett resecentrum är en strategisk resurs för hållbara transporter. "Hela resan"-perspektivet kräver helhetssyn vilket är svårt att åstadkomma i praktiken då ansvarsförhållandena är splittrade. Ingen har ansvar för helheten eller den bytande resenären i en terminal. Ansvaret för olika delar i resan ligger på flera olika aktörer som har olika mål och särintressen. Även själva trafikuppgiften utförs av olika entreprenörer. Anslutande delar i reskedjan med bil eller cykel är något som är mycket perifert i trafikföretagets planering. Ansvaret för denna del av resan har väghållaren, trafikhuvudmannen har i regel mycket små möjligheter att påverka.

För att åstadkomma samordnade helhetslösningar krävs medveten planering i ett tidigt skede. Även gemensamt uttalade mål är en förutsättning för att nå en lösning som i sin helhet är tillfredsställande för alla parter och framförallt för trafikanterna. Sådan planering förekommer idag inför ombyggnationerna av bland annat Uppsala C och Malmö C vilket förhoppningsvis

Brobygget kan börja

¹ Institute of Logistics & Transport 1998

kommer att leda till goda resultat, även om målbilderna ännu är olika för olika aktörer.

I och med att trafikföretagen som samarbetar inom Samtrafiken Sverige AB nyligen undertecknat ett avtal om stationssamverkan med en färdmedelsneutral finansiering kommer frågan i ett nytt skede. Då antalet stationer kommer att öka där expressbussnäringen förväntas vara med och dela på driftskostnaderna så kommer också kraven från expressbussföretagen på förbättrad service och information att öka. Det är nog rimligt att anta att de åtgärder som i detta dokument listas som akuta måste åtgärdas av fastighetsägare och länstrafikhuvudmän innan några avtal om del i driftskostnader kan undertecknas.

Handikappanpassning 2010 – Mission impossible för expressbusstrafiken?

Bussbranschens Riksförbund (BR) har tillsammans med Vägverket enats om att expressbussnäringen senast 2010 ska ha en viss del av sin trafik anpassad för funktionshindrade. De tjugo största terminalerna i landet bör vara de som först anpassas. Diskussioner pågår om hur anpassningen ska gå till, om det är terminalytan eller fordonet som ska anpassas i första hand. BR hävdar med eftertryck att den största handikappanpassningsåtgärden expressbussnäringen kan bidra med till år 2010 är att expressbussarna ges möjlighet att angöra på resecentrum-anläggningarna precis som stadsbusstrafik och regionalbusstrafik.

Detta leder till samordningsfördelar vad gäller förbättrad orienterbarhet, information och handikappanpassad fast infrastruktur. Det är inte expressbussnäringen i sig utan ägarna av terminalerna som är ansvariga för att detta möjliggörs. Terminalansvariga är oftast Jernhusen, länstrafikhuvudmannen i länet eller den kommun där anläggningen ligger.

Förutom att målet om ökad möjlighet till delaktighet i samhällslivet för funktionshindrade nås kommer också samhället få besparingar i form av minskat behov av riksfärdtjänstresor, vilket för många kommuner är ganska dryga utgifter. Viktigt är dock att inte handikappanpassningen likställs med anpassning för rörelsehindrade.

Ägarbild av terminalerna

I Sverige är det vanligt att kommunen äger och förvaltar terminalen när det gäller delen avsedd för buss, terminaldelar närmast tåg ägs vanligen av Jernhusen AB. Ett ägande av trafik huvudman och tågoperatör förekommer också. I de norra delarna av landet, där bussgodis är vanligt förekommande, görs även investeringar i terminaler av särskilda bolag ägda av transportörer, företag och kommuner.

I vissa fall är ägandet fördelat på olika ägare av olika delar av byggnaden. En sådan konstruktion – tex. i Helsingborg - leder naturligtvis inte på samma sätt till de kostnadsmässigt gynnsamma samordningsfördelar som uppkommer om man samlar

drift och underhåll i en gemensam organisation. Däremot verkar det vara svårt att skapa särskilda intressebolag för finansiering av terminaler. Det är endast i undantagsfall som terminalerna kan bli av ett tillräckligt stort kommersiellt intresse för att terminalbolag ska komma till stånd.

Att få in andra typer av verksamhet som service eller butiker kan även ha andra fördelar än att hyresintäkterna ökar. Fler människor ger en ökad trygghet vid tidpunkter då bytespunkterna annars kan vara tomma. Frågor runt trygghetsaspekterna är viktiga att belysa i det framtida arbetet.

Vem sitter på pengarna?

Förutom de fastighetskonsortier som driver vissa terminaler kommersiellt ägs de flesta terminaler offentligt. Det innebär i dessa fall av offentligt ägande att investeringsmedel kan växlas upp med statliga bidrag med upp till 50% för olika förbättringsåtgärder via bland annat länsstyrelserna/regionernas länsplane, samt Vägverkets- och Banverkets långsiktiga investeringsplaner. BR anser att denna möjlighet som idag är begränsad till offentliga byggherrar även ska kunna ges till kommersiella aktörer om avsikten är att förbättra för kollektivtrafiken.

Angöringsavgifter

En del terminaler finansieras helt eller delvis av angöringsavgifter som utformats på olika sätt. BR motsätter sig inte angöringsavgifter om de är möjliga att härleda till driftskostnader och inte till investeringskostnader.

Följande terminaler redovisas:

Stad	Invånare
Stockholm	766 747
Göteborg	481 968
Malmö	269 895
Uppsala	182 062
Linköping	136 658
Västerås	131 426
Örebro	127 021
Norrköping	124 525
Helsingborg	121 534
Jönköping	120 166
Umeå	109 210
Lund	101 367
Borås	98 983
Sundsvall	93 866
Gävle	92 032
Eskilstuna	91 431
Halmstad	87 900
Karlstad	81 677
Södertälje	80 677
Växjö	76 739

På kartorna över terminalerna anges expressbussterminaler med E, stadsbussterminaler med S, regionalbussterminaler med R och järnvägsstationer med en tågsymbol eller ett J.

Några begrepp

Busstation – En *terminal* där det huvudsakligen endast bedrivs busstrafik.

Expressbuss – Buss i linjetrafik där linjen överskrider minst en länsgräns. Sedan 1998 avreglerad så att någon skadeprövning mot tågtrafik ej sker. Avregleringen innebar att privata företag ges rätt att efter tillstånd bedriva trafik på i tillståndet angivna sträckor utefter i tillståndet angiven tidtabell.

Fortfarande sker en skadeprövning vid tillståndsgivning mot av länsstrafikhuvudmannen bedriven linjetrafik. Huruvida denna prövning är konkurrensneutral eller ej kan ifrågasättas, dels eftersom den med skattemedel finansierade trafiken alltid anses ha första rätten till att bedriva trafik, dels eftersom trafik huvudmannen ges större frihet att ändra taxor, linjesträckning och tidtabell än vad de privata företagen ges utrymme för i sina beslut. Kallas ibland för långväga buss eller fjärrbuss.

Järnvägsstation – En *terminal* där det huvudsakligen endast sker tågtrafik.

Linjetrafik – Kollektivtrafik mellan olika platser som sker regelbundet, mot avgift för de resande.

Länstrafikhuvudman – En organisation som ägs av länets kommuner och landsting som enligt lag har rätt att bedriva trafik inom sitt län. Någon rätt att bedriva trafik med tåg eller buss utanför länet ges egentligen inte enligt lag.

Privat bussföretag – Den gemensamma nämnan i detta begrepp är egentligen att en linjetrafikverksamhet bedrivs helt via finansiering från biljettintäkter och utan skattefinansiering och att verksamheten inte bedrivs av länstrafikhuvudmannen.

Regionalbuss – Buss i linjetrafik bedriven av länstrafikhuvudmannen som går mellan olika orter. I flera län är denna regionalbusstrafik länsöverskridande.

Resecentrum – Enligt terminologin en terminal där samlokalisering av buss- och tågtrafik sker, där också kundservice erbjuds resenärerna. Ordet *station* skulle kunna användas som synonym. På vissa platser i landet används ordet resecentrum även för terminaler med enbart buss- eller tågtrafik.

Stadsbuss – Av trafik huvudmannen i staden eller länet bedriven trafik finansierad av skattemedel och biljettintäkter.

Terminal – En plats där byten kan ske mellan olika färdmedel. Se vidare *Resecentrum*, *Busstation*, *Järnvägsstation*.

Borås

Alla färdmedel finns samlade nära varandra i resecentrumet från 2004. I både stationshus och bussterminal finns service i inomhusmiljö, biljettförsäljningsombud finns även för expressbussar. Anläggningen är anpassad för funktionshindrade även om avstånden mellan tåg och buss är längre än vad som faktiskt skulle behöva vara nödvändigt. Digital avgångs- och ankomstinformation finns, där expressbussarna samordnas i trafikdatabasen utan kostnad.

Centrum, bussar och tåg: Den gemensamma terminalanläggningen ligger nära stadens centrum.

Öppettider väntsal:

Måndag - fredag	05.30 - 23.00
Lördag	07.30 - 23.00
Sön- och helgdag	09.30 - 23.00

Biljetter och annan service: SJ resebutik och SJ biljettautomat finns i stationshusets väntsal. I resecentrum finns en resebutik som säljer länstrafikens och expressbussens biljetter. I anläggningarna finns kiosk, bagageboxar, internetkiosker och trådlöst internet samt wc.

Flygbuss: Flygbussarna FAC angör terminalen till Landvetter.

Framtiden: Sammanfattningsvis är Borås ett bra exempel på ett bra resecentrum i en mellanstor svensk stad.

Akuta åtgärder: Inga akuta åtgärder är nödvändiga ur branschens synpunkt.

Västtrafiks (länstrafikens) regionala busslinjer, inklusive expressbussar till andra län, avgår från bussterminalen på Centralplan, mellan stationshuset och Resecentrum. Västtrafiks lokala linjer, inklusive stadslinjerna inom Borås, avgår från Sven Eriksonsplatsen. Resecentrumet är invigt 2004.

Eskilstuna

Expressbussar till andra län angör hållplats på Västermarksgatan, nordväst om stationshuset, bortom länstrafikens hållplatser.

Centrum, bussar och tåg: Allt trafik är samlad i närheten av centralstationen som ligger vid Drottninggatans södra ände i stadens centrum. Stadstrafikens knutpunkt Fristadstorget, ligger ca 700 meter nordost om stationen. De flesta linjerna stannar dock vid Eskilstuna C på Västermarksgatan.

Öppettider väntsal:

Måndag - fredag	05.15 - 22.05
Lördag	05.15 - 22.05
Sön- och helgdag	07.00 - 22.30

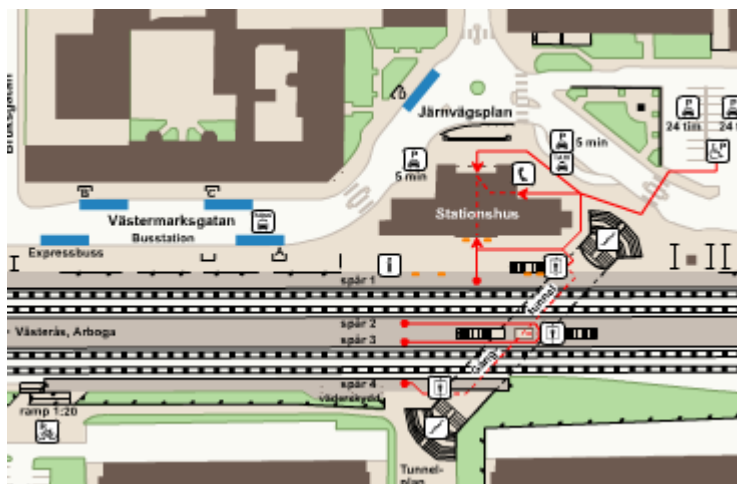
Biljetter och annan service: Biljetter till Swebus Express säljs av *Pressbyrån* i stationshuset där också information och trådlöst internet, bagageboxar, kiosk och restaurang finns. *Sj resebutik* finns i stationshuset och säljer tåg- och länsbussbiljetter. Biljettautomater finns för TiM och SJ.

Flygbuss: Inga flygbussar trafikerar Eskilstuna, varken till Skavsta, Västerås eller Stockholm

Inventerade brister: Länstrafikens digitala informationssystem som finns både ute vid Västermarksgatan och inne i stationshuset saknar information om expressbussar.

Framtiden: Expressbussarna angör redan idag tillsammans med regionbussarna, i ett läge nära tåg. En samordning med stadstrafikens bussknutpunkt bör ske för att öka kollektivtrafikens attraktionskraft i Eskilstuna.

Akuta åtgärder: Förbättringar av informationssystemet och skyltning för expressbussar är angelägna.

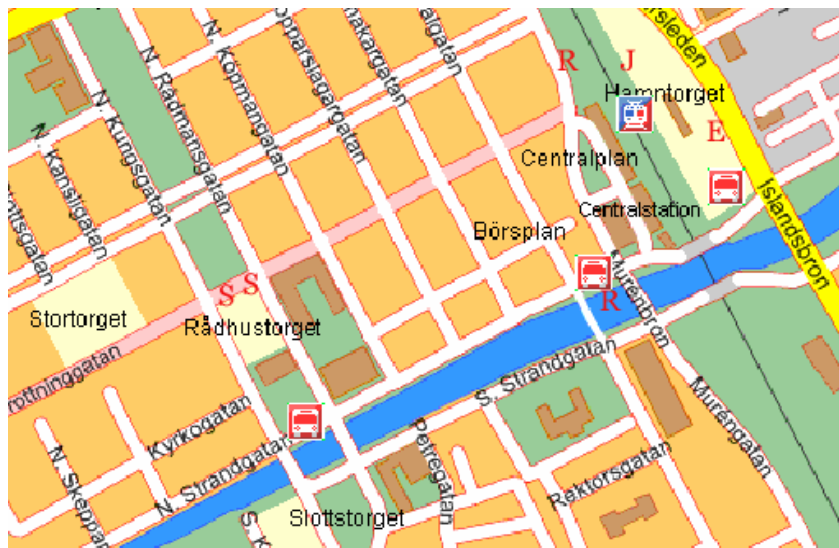

Gävle

Vid Gävle Central angör de flesta expressbussar på östra sidan om spåren, tillsammans med tågersättningsbussar (några expressbussar angör dock vid Gävle Bro, E4 utanför staden). Regionalbussar angör på stationssidan, (några dock enbart vid Rådhusorget).

Angörande företag:

Härjedalingen, SGSbussen, Svenska Buss, Swebus Express, Tapanis Buss, Ybuss. Inga angöringsavgifter betalas för expressbussterminalen som driftas av Gävle kommun.

Passagerarflöden: Relativt stora både vad gäller tåg och buss.

Centrum, bussar och tåg: Diskussioner pågår om en ny stadsbussterminal. Stadsbussar angör ca 450 meter väster om Gävle C vid Rådhusorget (längs Norra Rådmanngatan och Norra Kungsgatan). Detta är en brist som måste åtgärdas i den stad som är den största knutpunkten i södra Norrland. Tydlig skyltning saknas också mellan dessa platser för gående.

Information: Digital avgång/ankomstinformation finns på flera ställen inom anläggningen både för tåg och för länstrafikens bussar. Någon samordning sker ej dem emellan inte heller läggs expressbusstrafiken in i informationen. I tunneln under spåren samt i stationshuset finns informationsplatser för expressbusstrafik.

Öppettider väntsal:

Måndag - fredag	05.00 - 23.00
Lördag	05.00 - 23.00
Sön- och helgdag	05.00 - 23.00

Biljetter och annan service: Biljettförsäljning för SJ och länstrafiken samordnat i SJ resebutik. SGSbussen har försäljningskontor i stationsbyggnaden. Biljetter till Swebus Express säljs av kiosken som ligger öster om spåren. SJ:s biljettautomater finns i stationshuset.

I Gävle C finns den service som resenären kan behöva vad gäller mat, kiosk, bankomat, förvaringsboxar, wc, internetkiosker, trådlöst internet etc.

Flygbuss: Ingen flygbuss angör.

Framtiden: En samordning med stadstrafiken måste ske för att Gävle ska kunna dra nytta av sina fördelar som kollektivtrafikknutpunkt i nedre Norrland. Ansvarig är i första hand Gävle kommun tillsammans med länstrafiken.

Akuta åtgärder: Skyltningen mellan stadsbussar och centralstation saknas och måste åtgärdas. Detta är inte en expressbussfråga utan handlar om att lyfta hela kollektivtrafiken. Ansvarig Gävle kommun.

Göteborg

Expressbussterminalen - av Västtrafik kallad "fjärrterminalen"- ligger på Kruthusgatan drygt 100 meter öster om Nils Ericsonterminalen. Tillståndet för trafiken är här ej tillfredsställande för främst resenärerna. Ett arbete pågår från BR med att i samförstånd med Jernhusen, Västtrafik och Göteborgs stad finna en lösning där istället angräning sker till Nils Ericsonterminalen för expressbussar med i första hand destination inom Sverige. Ingen verkar vilja känna ansvar varför processen gått i stå. Kruthusterminalen driftas av företaget HB Kruthusterminalen och har ingen byggnad och inga väderskydd utan är mer utformad som en hållplatsyta. Angörande företag: Svenska Buss, Swebus Express, Säfflebussen, Silverlinjen.

Passagerarflöden: 14 000 resenärer med buss, samt tillkommande tåg- och expressbussresenärer

Centrum, bussar och tåg: Göteborg har ett resecentrumkomplex bestående av Göteborg Central (för tåg, ägd av Jernhusen), Nils Ericson Terminalen - byggd 1996, ägd av Västtrafik- (för lokal-/regional-/flygbuss) samt den ovan nämnda Kruthusterminalen för expressbussar. Avståndet mellan Kruthusterminalen och den närmaste entrén på Nils Ericsonterminalen är drygt 100 meter. Avståndet till Göteborg C är mer än 400 meter.

Information: Digital information ges genom att entreprenör betalar till Västtrafik för att få komma med i systemet.

Öppettider väntsal: Någon väntsal finns inte vid expressbusshållplatsen, resenären är hänvisad till Nils Ericsonterminalen vilken ligger utom synhåll.

Göteborg C

Måndag - fredag 04.00 - 01.00

Lördag 05.00 - 01.00

Sön- och helgdag 06.30 - 01.00

Nils Ericsonterminalen

Måndag - fredag 04.15 - 00.30

Lördag, sön- och helgdag öppet hela dygnet

Biljetter och annan service: SJ, Västtrafik, Swebus Express och Säfflebussen har varsin försäljningsorganisation. SJ och Säfflebussen har också biljettautomater. Övrig tänkbar service så som wc, förvaringsboxar, internetkiosker och trådlöst internet. Restauranger finns i resecentrumanläggningen.

Flygbuss och internationell busstrafik: Flygbussar till Landvetter och Göteborg City Airport avgår från Nils Ericsonterminalen, linjer till kontinenten och Norge avgår från Kruthusterminalen eller på andra ställen kring Göteborg C.

Inventerade brister: Tillståndet för expressbusstrafiken är här ej tillfredsställande. Passagerarna har ingen som helst komfort vid Kruthusterminalen.

Framtiden: Arbetet pågår med att finna lösningar där den regelbundna expressbusstrafiken ges möjlighet att angöra Nils Ericsonterminalen. Detta skulle vara ett stort steg i rätt riktning för en tillgängligare kollektivtrafik i Göteborgsregionen.

Akuta åtgärder: Viktigast är att se till att expressbussarna ges möjlighet att angöra Nils Ericsonterminalen innan år 2006 är slut. I första hand för avgångar och i andra hand för ankomster.

även expressbussturerna ges möjlighet att angöra på terminalområdet. Efter avgång måste expressbussen ändå köra genom terminalanläggningen. Ansvarig för genomförande av föreslagen förändring är länstrafiken i Halland tillsammans med Halmstads kommun.

Framtiden: Sammanfattningsvis kan sägas att Halmstad har en av de sämsta kollektivtrafiklösningarna i landet när det gäller möjlighet att kombinera olika kollektiva färdmedel. Krafttag måste här till från framför allt Halmstads kommun för att kunna uppnå målsättningarna för en tillgänglig kollektivtrafik för även funktionshindrade enligt hela-resan-perspektivet.

Akuta åtgärder: Samarbete och samsyn mellan expressbussföretagen/branschen och ansvariga för Österskansterminalen. Med hänvisning till trafiksäkerhetsskäl måste expressbussarna omgående beredas plats inom terminalområdet. När detta uppnåtts bör också informationen till resenärerna ses över.

Helsingborg

Det finns en inbyggd bussterminal på entréplanet som trafikeras av Skånetrafikens regionala linjer (gate A-L), vissa av stadstrafikens linjer, tågersättningsbuss samt av expressbussar till andra län. Terminalen kan nå direkt från tågplattformarna med fasta trappor eller hissar. Man kan även använda rulltrappor till Knutpunktens entréplan, för att därifrån i samma plan ta sig till bussterminalen.

Angöringsavgifter betalas. Följande företag angör: Svenska Buss, Säftebussen, Swebus Express

Passagerarflöden: 20 000 tågresenärer/dag och 14 000 bussresenärer/dag

Centrum, bussar och tåg: Helsingborg Central ligger längs Järnvägsgatan i centrala Helsingborg, invid Öresund. Terminalen, som även kallas för Knutpunkten, innehåller också buss- och färjeterminal och öppnades 1991. Vissa av stadstrafikens linjer har hållplats på Järnvägsgatan utanför terminalen (hållplats N-O).

Information: I bussterminalen finns en blindskriftskarta över anläggningen. I övrigt har precis ett nytt skyltprogram med tydlig inspiration hämtad från andra sidan sundet tagits i bruk. Piktogrammen, och textens valda typsnitt ger en något suddig känsla och expressbussterminalen är endast skyltad inne på själva bussterminalen. Från järnvägsstationen nås bussterminalen via en skyltning där det visas en buss och texten Campus, detta är mer förvirrande än informativt.

Öppettider väntsal:

Måndag - fredag	04.30 - 00.30
Lördag	04.30 - 02.45
Sön- och helgdag	04.30 - 02.45

Biljetter och annan service: Travelshop AB beläget vid de hållplatser som nyttjas för expressbusstrafiken säljer de olika expressbussföretagens biljetter.

SJs resebutik, Skånetrafikens biljettförsäljning, biljettautomater för både Skånetrafiken och SJ, kiosker, restauranger, wc, förvaringsboxar, internetkiosker samt anslutning till färjeterminalen finns i den stora hallen. Hela anläggningen har ledstråk och självöppnande dörrar.

Flygbuss och internationella linjer: Flygbuss till Ängelholm (Bergkvarabuss) samt internationella linjer avgår från expressbussterminalen (gate I-II).

Inventerade brister: Skyltningen till expressbussar är undermålig, likaså skyltningen generellt till bussterminalen från övriga delar lämnar en del att önska, trots att skyltningen nyligen setts över. Den enda skylten till "fjärrbussterminalen" finns i bussterminalen.

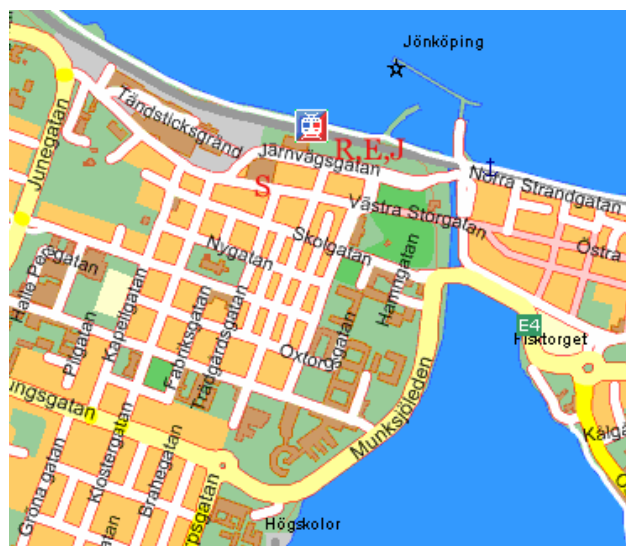
Trafikledningen kan enligt vissa bussföretag förbättras. Vissa brister i den digitala informationen bör korrigeras, tex. när fordon ankommit något sent så försvinner informationen om på vilken avgångsplats bussen avgår ifrån.

Framtiden:

Akuta åtgärder: Bristerna i den digitala informationen – enligt ovan- måste korrigeras. Skyltningen till expressbussar bör utökas för att täcka hela anläggningen.

Jönköping

Bussterminal som färdigställdes 2001 har entréer på alla sidor av byggnaden. Antalet dockningsplatser är tolv. Alla entréer ligger i nivå med gatuplanet och saknar därför trappsteg. De bussar som avgår på natten efter terminalens stängning, avgår från en speciell natthållplats som ligger drygt 100 meter öster om bussterminalen, bortom korttidsparkeringen. Investeringen finansierades av Jönköpings kommun (50%), och statliga bidrag (50%). Den dagliga driften sköts av ett terminalbolag. Angöringsavgift i två nivåer, en för sällanangöring och en för regelbunden angöring (40kr/20 kr). Angöring kräver föranmälan.

Centrum, bussar och tåg: Jönköping Central ligger vid Vätterns södra strandlinje i stadens centrala delar. Centralstationen är sammanbyggd med en bussterminal för regionala linjer, expressbussar till andra län samt vissa lokala tätortslinjer. De flesta lokala busslinjerna avgår från Västra Storgatan som nås via en inbyggd affärsgalleria, kallad Juneporten.

Information: Ett gemensamt informationssystem i realtid nyttjas för tåg, expressbussar och regionalbussar. Stadsbussarna vid Juneporten är inte integrerade.

Öppettider väntsal:

Måndag - fredag	05.10 - 24.00
Lördag	05.30 - 22.00
Sön- och helgdag	05.30 - 24.00

Biljetter och annan service: I terminalbyggnaden finns väntsal med toaletter och internetkiosker och trådlöst internet. Swebus Express information och biljettförsäljning finns vid terminalbyggnadens västra entré. Biljetter till Säftebussen kan köpas av Länstrafikens informations- och försäljningsställe Juneporten, som ligger i gallerian mellan stationshuset och Västra Storgatan. Turistbyrån placerad i resecentrumanläggningen är ombud för SJ och Merresor. SJ biljettautomat finns i stationshusets väntsal. Ledstråk löper genom hela anläggningen. Här finns också Vägverkets resvärdar.

Flygbuss och internationella linjer: Länstrafikens egen linje går till Jönköpings flygplats.

Akuta åtgärder: Informationen om stadsbussar från Juneporten kan eventuellt ses över nere i den kombinerade järnvägs-/expressbussterminalen.

Karlstad

Expressbussar till andra län har hållplats vid Karlstad busstation, ca 500 meter väster om Karlstad C. Angöringsavgift erläggs.

Centrum, bussar och tåg:

Karlstad Central är centralt beläget vid Hamngatan.

Värmlandstrafiks (länstrafikens) bussterminal för landsbygdsbussar ligger ca 400 meter väster om stationen. De flesta linjerna stannar även vid Drottninggatan, ca 200 meter norr om stationen.

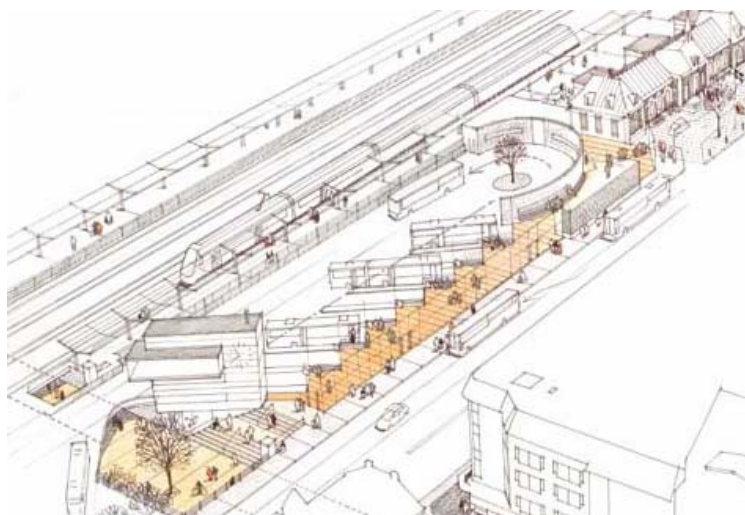
De flesta av stadstrafikens linjer har hållplats vid Drottninggatan, ca 200 meter norr om stationen.

Öppettider väntsal (Karlstad C): Någon väntsal finns inte vid expressbusshållplatsen, resenären är hänvisad till stationshuset vilket ligger utom synhåll.

Måndag - torsdag	05.30 - 22.00
Fredag	05.30 - 22.30
Lördag	07.00 - 20.15
Sön- och helgdag	09.30 - 22.30

Biljetter och annan service: Värmlandstrafiks försäljningsställe vid busstationen "Kollplatsen" har öppet måndag-fredag kl 09.00-17.30 och är försäljningsombud för Sjöfflebusserna och Swebusexpress. SJ har resebutik och biljettautomat vid Karlstad C, där finns också wc, förvaringsboxar, internetkiosker och trådlöst internet, servering samt kiosk.

Flygbuss och internationella linjer: Inga reguljära flygbussar.

Inventerade brister: Trångt och tidvis trafikfarligt på nuvarande busstation.

Öppettiderna dåliga. Skyltningen mellan Karlstad C och busstationen vad gäller expressbuss bör ses över.

Framtiden: Planer finns på ett nytt resecentrum vid Karlstad C. I början av 2000 tog Värmlandstrafik AB initiativ till ett gemensamt projekt mellan Värmlandstrafik AB, Karlstads kommun, Banverket och Jernhusen AB. Varje buss får sin "gate" och sin väntytta i direkt anslutning och alla resenärer väntar bekvämt i sin "gate" tills bussen anländer och man får gå ombord! En terminal liknande tex.. Jönköping/Sandviken fast med trafikytan mot spår och terminal mot väg eftersträvas. Terminalen är i utgångsläget dimensionerad för fjärrbusstrafiken. I Banverkets framtidsplan ligger

projektet för åren 2010-2015, och det troliga är att resecentrumet färdigställs till 2012.

I planerna ingår turerna med Midbus, Svenska Buss och Sjöbussen, men inte Hammarötrafiken. En studie idag visar att av de åtta hållplatslägena A-H används under mätperioden endast sju st. Två av hållplatslägena angörs endast vid två tillfällen med minst en timmes mellanrum. Av återstående fem st hållplatslägen angörs två st som mest för avgång var 20:e minut medan resterande tre st har tätare trafik, d v s var 10:e minut. Så redan idag råder inte högsta belastning.

Akuta åtgärder: Fram till 2011 måste funktionen i nuvarande busstation säkerställas. Det innebär en översyn av trafiksäkerhet, öppettider och information. Ett upp-
rustningsarbete kommer att ske som troligen kommer leda till någon bättre körytor för bussarna och mer verksamhet under samma tak på bussterminalen. Ansvarig är Karlstads kommun som markägare och Värmlandstrafiken som driftsansvarig för busstationen.

Linköping

Expressbussar till andra län avgår från fjärrbussterminalen, som ligger ca 500 meter nordväst om stationshuset. Angörande företag är Svenska Buss, Swebus Express, Flygbussarna och Comfortfram.

Passagerarflöden: Mellanstora, Linköping är en universitetsstad vilket ger en stor andel expressbussresenärer.

Centrum, bussar och tåg: Linköping Central och bussterminal (Linköping resecentrum byggd 1995) är belägna vid Järnvägsgatan i norra delen av stadens centrum mellan expressbussterminal och järnvägsstation.

Väntsalens öppettider: Någon väntsal finns inte vid expressbusshållplatsen, resenären är hänvisad till stationshuset vilket ligger utom synhåll.

Måndag - fredag	04.45 - 22.05
Lördag	07.00 - 20.30
Sön- och helgdag	07.00 - 22.05

Biljetter och annan service: SJ resebutik och biljettautomater finns i stationshusets väntsal, här finns också bagageboxar, kiosk, servering samt trådlöst internet. I anslutning till stationshuset ligger Östgötatrafikens biljettförsäljning och egna väntsal. Inne i bussväntsalen finns en så kallad prator, som då den används läser upp nästa avgångstid för buss och pendeltåg. Här finns också vägverkets resvärdar. Swebus Express har eget försäljningskontor på fjärrbussterminalen. Svenska Buss representeras av Nilsbuss som också är Östgötatrafikens försäljningsombud på Trädgårdstorget.

Flygbuss och internationella linjer: Flygbussarna FAC angör expressbussterminalen för linjen mot Skavsta flygplats.

Framtiden: Om planerna på Ostlänken och Götalandsbanan genomförs så kommer resenärsantalet enligt prognoserna att mer än fördubblas i Linköping. Ett nytt resecentrum har därför börjat planeras för att tas i drift år 2020. Troligen kommer resecentrum att ligga kvar på samma plats som idag. Målsättningen är att bygga en knutpunkt, med affärer, konferensmöjligheter m.m. Goda snabba kommunikationer och de gåendes villkor är ledorden i planerna.

Lund

Expressbussar till andra län har hållplatser på Spolegatan, ca 200 meter norr om stationshuset i Bangatans förlängning. Eftersom trafiklösningen är avlång längs spåret så upplevs avståndet mellan stationshus och expressbusshållplats som rätt lång. Väderskydd eller liknande finns inte vid hållplatsen. Svenska Buss och Swebus Express angör. Inga angöringsavgifter då angöring sker utefter gata.

Passagerarflöden: 16000 tågresenärer/dag och 10 000 bussresenärer/dag.

Centrum, bussar och tåg: Lund Central med bussterminal ligger vid Bangatan i stadens centrala delar och byggdes senast om 2001. Skånetrafikens bussterminal ligger vid Bangatan, norr om stationshuset och ägs av kommunen. Även flera av stadstrafikens linjer (som drivs av Lunds kommun som egen trafikhuvudman) har hållplatser på Bangatan utanför stationshuset. Det finns tak och/eller väderskydd samt bänkar vid alla hållplatser. Lund är landets fjärde mest trafikerade centralstation.

Öppettider väntsal: Någon väntsal finns inte vid expressbusshållplatsen, resenären är hänvisad till bussterminalen vilken ligger utom synhåll.

Måndag - fredag	05.00 - 00.00
Lördag	06.00 - 00.00
Sön- och helgdag	06.30 - 00.00

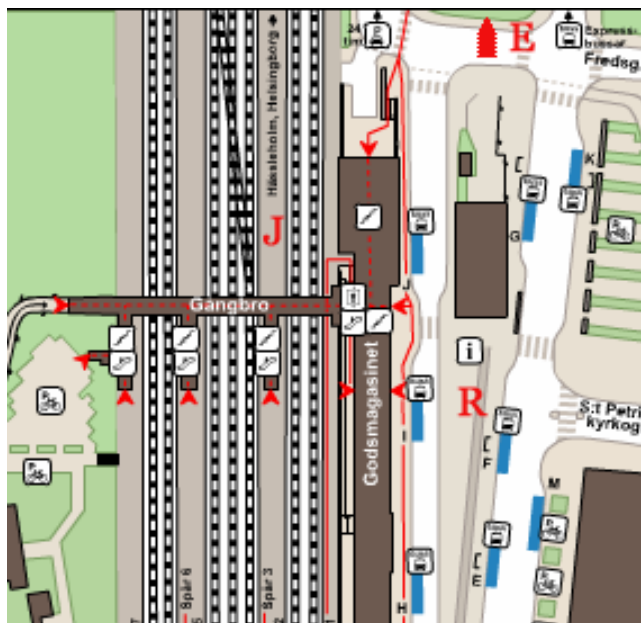
Biljetter och annan service: Biljettförsäljning för Swebus Express sker tillsammans med Skånetrafikens biljettautomat vid stadsbussterminalen, där även kiosk finns. SJ biljettautomat finns i väntsalen. Skånetrafikens biljettautomater finns i gångtunneln både på västra och östra sidan av spåren. I järnvägstationen finns bagageboxar, kiosk, restaurang och trådlöst internet.

Flygbuss och internationella linjer: Flygbussar finns dels i form av Skånetrafikens dels i form av Flygbussarna FAC som har hållplats utanför stationshuset.

Inventerade brister: Expressbusslinjerna tillåts inte stanna på själva terminalytan utan är hänvisade till ett hållplatsläge längre norrut från anläggningen på en annan gata. På platsen finns varken tillräcklig trafik- och orienteringsinformation eller väderskydd och avståndet till terminalen är onödigt stort. På terminalen finns ingen hänvisningsskyltning till hållplatsen.

Framtiden: Några särskilda planer har ej kommit till BRs kännedom.

Akuta åtgärder: Att se över hänvisningsskyltning och tidtabellinformation på Lund C samt att fortsätta förhandlingar om att möjliggöra angöring på stadsbussterminalen istället för på Spolegatan för i alla fall flertalet expressbusslinjer och avgångar. Motpart i förhandlingarna är Lunds kommun och Skånetrafikens.

Malmö

Expressbussar till andra län avgår från Skeppsbron 10, vid gamla Svävarterminalen, som ligger ca 400 meter norr om stationshuset (felaktigt angiven till 250 meter i stationsinfo i resplus.se)

Malmö stad äger byggnad och mark, men hyr ut terminalbyggnaden till Travelshop som i sin tur tar ut angöringsavgifter av de företag som angör i prisklassen 30-80 kr/angöring. Tidigare var hållplatsen på Stormgatan.

Passagerarflöden: Höga flöden trots dålig samordning. ca 4500 resenärer påstigande på regionbuss per dag och minst 15 000 resenärer med tåg. 2011 beräknas Centralstation Malmö ha 35 000-40 000 resenärer/besökare per dygn.

Centrum, bussar och tåg: Malmö Centralstation är belägen norr om stadens centrum. Gångavståndet till Stortorget är ca 200 meter, vilket innebär mer än 800 m från Expressbussterminalen.

Skånetrafikens (länstrafikens) bussterminal för vissa stadslinjer ligger på Centralplan intill stationsbyggnaden ca 400 meter från Expressbussterminalen.

Ett flertal regionbussar stannar på Norra Vallgatan söder om kanalen vid järnvägsstationen ca 500 meter från Expressbussterminalen.

Öppettider: (expressbussterminalen)

mån - fre	07:00 - 18:00
lör	07:00 - 16:00
sön	07:00 - 18:00

Biljetter och annan service: I terminalen ligger Travelshop AB som bokar och säljer biljetter till alla de expressbussföretag som angör terminalen. Här finns wc, sittplatser inomhus samt tillgång till mat och kiosk. I järnvägsstationen finns kompletterande service och resvärdar.

Flygbuss och internationella linjer: Hållplats för flygbuss (mot Sturup) finns mycket dåligt markerad vid en hållplats på Centralplan väster om Malmö C. Internationella linjer avgår från expressbussterminalen.

Inventerade brister: Förutom att avståndet är långt mellan Malmö C och expressbussterminalen så saknas samordning totalt vad avser resandearbete, realtid och skyltning. I Malmö C finns inte en enda skylt till vare sig flygbussar eller expressbussar. Den skylt som sitter utanför entrén till Malmö C från Skeppsbron har Travelshop AB bekostat. Öppettiderna är betydligt kortare än trafikeringstiden för expressbussar, det är av säkerhetsskäl för personalen som öppettiderna inte är längre. Diskussioner om att Travelshop AB kan erbjudas plats i stationshuset har förekommit.

Framtiden: Citytunnelprojektet innebär att ett nytt resecentrum kommer att byggas till år 2011, BR arbetar aktivt för att en samordning av trafiken ska kunna ske i och med detta. Målsättningen är att en samordning ska komma att ske mellan

Skånetrafikens regionbussar och expressbussarna i nära anknytning till Malmö C, vilket båda parter stöder. Ett eventuellt läge kan vara längs Carlsgatan, vilket lanserades redan kring år 2000 som ett terminalläge för expressbussar.

Akuta åtgärder: Fram till 2011 är de viktigaste målsättningarna för Malmö att expressbusstrafiken tydliggörs inne i stationshuset, på kartor, realtidsinformation och i det ordinarie skyltprogrammet. Ansvariga för detta är Skånetrafiken och Banverket.

Den enda markeringen var flygbussarna avgår ifrån finner man först när man hittat hållplatsstolpen.

Norrköping

Sydost om stationen finns en mindre bussterminal för expressbussar till andra län samt för flygbuss till Skavsta flygplats. Terminalen sköts av Gatu- och Parkkontoret (Norrköpings kommun). Angöringsavgift är 20 kr/angöring.

Avtal är slutet med Swebus Express som tar in avgifter från övriga trafikföretag och sedan förmedlar avgift till kommunen. Vädskydd finns på hållplatserna. Terminalen angörs av Svenska Buss, Swebus Express samt båtbuskar och flygbussar.

Centrum, bussar och tåg: Norrköping Central ligger vid Norra Promenaden norr om stadens centrum.

Öster om stationsbyggnaden finns Östgötatrafikens (länstrafikens) bussterminal för regionala linjer från år 2000. Lokala buss- och spårvägslinjer har hållplatser på Norra Promenaden framför stationsbyggnaden.

Öppettider väntsal: Någon väntsal finns inte vid expressbusshållplatsen, resenären är hänvisad till järnvägsstationen vilken ligger utom synhåll.

Måndag - fredag	05.00 - 22.30
Lördag	07.30 - 20.00
Sön- och helgdag	07.00 - 22.30

Biljetter och annan service: SJ har resebutik och biljettautomat i Resecentrum, här finns också internetkiosker och trådlöst internet, kiosk, servering, bagageboxar samt Vägverkets resvärdar. Östgötatrafikens har kundtjänst i bussväntsalen. Swebus Express har försäljningskontor vid fjärrbussterminalen.

Flygbuss och internationella linjer: Flygbussar angör i expressbussterminalen.

Inventerade brister: Kantstenshöjden är endast åtta cm vid fjärrbussterminalen. Angöring med lågentréfordon ger alltså ändå inte en handikappanpassad kollektivtrafik. Handikappanpassningen måste lösas på annat sätt om inte hållplatsens kantstenshöjd ska ändras. Skyltningen bör ses över och förbättras.

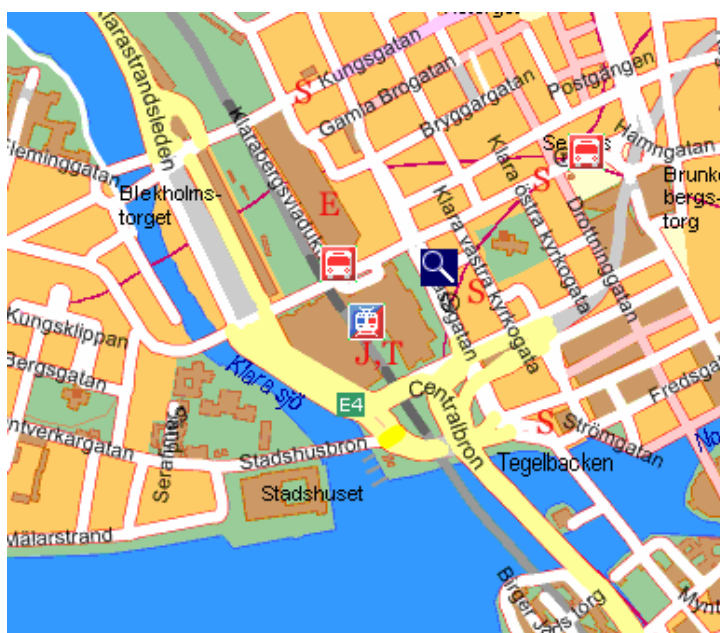
Framtiden: En mer samlad trafiklösning där fjärrbussterminalen integreras i resecentumanläggningen bör eftersträvas. I och med planerad byggnation av Ostlänken och Götalandsbanan finns planer på ett nytt resecentrum i Norrköping.

Akuta åtgärder: Informations- och handikappanpassningsåtgärder.

Stockholm

Cityterminalen, som ligger strax norr om Centralstationen i centrala Stockholm, öppnades 1989.

Byggnaden är resultatet av en markanvisningstävling för tomten över spårområdet. Cityterminalen sköts av Stockholms Terminal AB (STAB), ett bolag som samägs av SJ med 40 %, SL med 40% och Stockholms stad med 20 %. Faciliteterna i själva Cityterminalen kan jämföras mer med flygplatser än Bussterminaler. Busshållplatserna kallas för "gates", sittplatserna är bekväma och generösa, och avgångar och ankomster annonseras på en stor tavla. Byggnadens storslagenhet gör - enligt vissa kritiker - att byggnaden distraherar passagerarna så att de inte ser skyltar och annan viktig information som förekommer.

Cityterminalen har två plan. På entréplanet (som är i nivå med gatuplanet) avgår bl.a. flygbussar till Arlanda, Bromma, Skavsta och Västerås, båtbuskar till Nynäshamn (Destination Gotland), Stadsgårdskajen (Viking Line) och Värtahamnen (Silja Line) samt vissa expressbussar till andra län. Här ankommer också alla bussar.

På det övre planet avgår expressbussar till andra län samt båtbuskar till Kapellskär (Silja Line, Viking Line m.fl.) och Värtahamnen (Tallink). Även tågersättningsbussar och charter-/beställningstrafik utgår ifrån Cityterminalen. Angöringsavgifter debiteras på upp till 308 kr/angöring.

Passagerarflöden: 10-12 miljoner personer passerar genom terminalen varje år.

Centrum, bussar och tåg: Anläggningen ligger två kvarter från city. SL: s stadsbussar trafikerar inte terminalen, men stannar precis utanför på Kungsbron norr om terminalen och Klarabergsviadukten i söder samt vid Tegelbacken. Terminalen ligger bredvid och ovanpå Centralstationen med alla dess trafikförbindelser med fjärrtåg, Arlanda express, pendeltåg samt tunnelbanan i T-centralen.

Biljetter och annan service: Det finns tre olika biljettkontor för expressbussar (olika expressbussföretag) samt ett biljettkontor för flygbussarna. Flygbussarna har också biljettautomater.

I terminalen finns internet, valutaväxling, kiosker, restaurang, bagageboxar, wc mm. I Centralen/T-centralen finns den service som här ev saknas.

Tydliga skyltar finns i terminalen som avgår från de olika gatorna. Nackdelen kan vara att informationen är uppdelad i en tavla för övervåningens- och en för undervåningens avgångar. Vid utgången mot rulltrappan till Arlanda Express/Centralstationen finns också information om avgångstider för fjärrtåg och pendeltåg.

Skytning från Stockholm C/T-centralen är delvis undermålig. Skyltarna talar om flygbuss/buss, inte om expressbuss. Vissa skyltar i motsatt riktning informerar om "city transfer" buss, en företeelse som torde vara onödig eftersom anläggningen

ligger i city. Ingen information finns i övrigt i T-Centralen/Centralstationen vad avser tidtabeller, digitala skyltar etc som avser Cityterminalen.

Öppettider väntsal: Öppettiderna täcker nästan alla avgångar. Avgångar utanför dessa tider sker vid gate 28-29.

Måndag - fredag	03.30 - 23.45
Lördag	03.30 - 23.45
Sön- och helgdag	03.30 - 23.45

Flygbuss och internationella linjer: Flygbussar till Arlanda, Skavsta och Västerås avgår från anläggningen. Sju olika bolag angör terminalen för internationell linjetrafik.

Inventerade brister: Passagerarnas krav på mer bekväma resor, och bussföretagens krav på ökad effektivitet har lett till att dubbeldäckare används i hög utsträckning. Åtta av Cityterminalens elva hållplatser har en höjdgräns på 3,90 m, en har en höjdgräns på 4,10 m och de andra två kan ta bussar upp till 4,50 m. Detta innebär kraftiga begränsningar i terminalens drift. Många bussar måste vända på terminalslingan, mitt emot hållplats 28-29, något som innebär säkerhetsproblem och som också utgör hinder för övrig busstrafik. Vissa ombyggnader har gjorts under senare år för att möjliggöra denna vändning. Ändå råder kapacitetsbrist vid högtrafik (fredag/söndag 17-19 tiden) vilket på sikt måste åtgärdas. Ofta måste bussarna använda södra sidan av Kungsbron som uppställningsplats, då tänkta uppställningsplatser i terminalen används för högbyggda bussar som inte får plats vid andra gater. Passagerare som anländer med buss till terminalen har svårt att hitta entrén till byggnaden, trots att entrén flyttats och skyltar satts upp.

Framtiden: En önskvärd förändring vore att de båda försäljningskontoren för expressbussbiljetter sammanslogs/samordnades så att de sålde varandras biljetter. En ombyggnad av Cityterminalen så att högbyggda bussar kan trafikera hela terminalen är också önskvärd, detta har kring sekelskiftet förkastats eftersom kostnaderna ansågs för höga. Det enda som planeras är en större ombyggnad av själva vänthallen för att öka butiksytorna. Trafikledningssystemet kommer på sikt att bytas ut vilket innebär ny destinationsskyltning vid gater och informationspunkter.

Akuta åtgärder: Skyltningen inom den angränsande Centralen och T-centralen måste ses över. Ansvariga är Jernhusen och SL, så som ägare till Cityterminalen borde det vara givna åtgärder för dem att se till att alla lokaler behandlas lika. Att förbättra angöringen så att kapaciteten ökas vid högtrafik, ansvarig är fastighetsägaren.

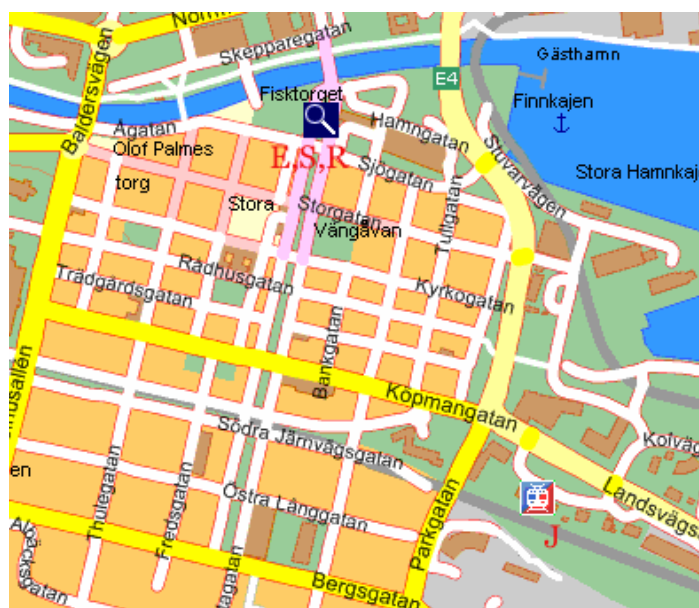

På Stockholms central, skyltas till "flygbuss/buss" vilket på andra ställen motsvaras av skyltar till "Cityterminalen". I båda fallen ackompanjerade med en buss och ett flygplan i samma piktogram. Inte på något ställe nämns expressbuss. I motsatt riktning i centralstationens övre hall skyltas till "citytransfer". Var man hittar denna buss, och innebörden är detta dock oklar.

Sundsvall

Busstationen "Navet" ligger norr om centrum. Y-buss, Svenska Buss, Lapplandspilen angör alla busstationen på en särskild del, precis som Kustbussen/E4-Expressen som är länstrafikbolagens konkurrerande expressbusstrafik på sträckan Haparanda-Sundsvall. Tapanis Buss angör ej orten utan passerar förbi.

Centrum, bussar och tåg: Sundsvall Central ligger vid E4:an öster om stadens centrum. Här trafikerar ett fåtal regionalbusslinjer. Närmaste stadsbusshållplats finns ca 200 meter från järnvägsstationen. Avståndet är ca 1000 meter sydöst om busstationen.

Öppettider väntsal:

Må-Fr	06.00-23.00
Lö-Sö	09.00-23.00

Biljetter och annan service: Vid Navet finns kundtjänst och biljettförsäljning för länstrafiken, café, kiosk och väntsal. Här finns också Vägverkets resvärdar. En kilometer bort, i stationshuset, finns väntsal med toaletter, SJ Resebutik, SJ biljettautomater, kiosk, restaurang, pub, wc, förvaringsboxar och trådlöst internet.

Flygbuss och internationella linjer: Länstrafiken bedriver flygbussstrafik till Sundsvalls flygplats Midlanda med särskild taxa från Navet.

Inventerade brister: Navet har till viss del kännetecknats av kriminalitet och bråk de senaste åren. Trafiksäkerhetsbristerna är stora i och med angörandet av bussar kring hela anläggningen. Skyltningen kan också förbättras även om man har en bra uppsikt över ankommande bussar från väntsalen.

Framtiden: En diskussion i Sundsvalls kommun skedde under 2000-2004 om att förlägga busstrafiken till ett samlat resecentrum vid Norra Järnvägsgatan. Detta förkastades då man tyckte att nuvarande lösning var tillfredsställande.²

Akuta åtgärder: Om Navet ska fortsätta vara terminal för all busstrafik i Sundsvall måste tryggheten för resenärerna och förare säkerställas, både vad gäller trafiksäkerhet och problemet med att "Navet" används som värmestuga för missbrukare.

² Sundsvalls kommun, KS549/03 537

Södertälje

Utanför stationens Södertälje Syds sydvästra entré finns fyra busshållplatser för SLs (länstrafikens) linjer mot bl.a. Södertälje centrum. Här stannar även Länstrafikens Sörmlands linjer mot Vagnhärad/Trosa, expressbussar till andra län samt flygbussar till Skavsta flygplats. Det finns väderskydd med bänkar vid hållplatserna. Svenska Buss och Swebus Express angör.

Passagerarflöden: Låga med hänsyn tagen till ortens storlek. Platsens potential är ej fullt utnyttjad då pendeltåg till och från centrum har glesa avgångstider. Läget är bestämt av Grödingebanans sträckning, vilken är en kompromiss mellan Banverkets trafikoptimerade förslag och Södertälje kommuns lobbying för en fjärrtågsstation inom stadsgränsen.

Centrum, bussar och tåg: Södertälje Syd ligger ca 4 km söder om stadens centrum. Förbindelser mellan stationen och stadens centrala delar (Södertälje Hamn, Södertälje Centrum och Östertälje) utgörs dels av SLs (länstrafikens) pendeltåg och dels av ett flertal busslinjer.

Öppettider väntsal:

Måndag - fredag	04.50 - 00.10
Lördag	04.50 - 00.10
Sön- och helgdag	06.20 - 00.10

Biljetter och annan service: I stationshuset finns väntsal med toaletter, SJ biljettautomat, SL biljettautomat och TiM-automater (Trafik i Mälardalen) samt kiosk med enklare servering. Biljetter till Svenska Buss kan köpas hos Tälje Touring på annan plats i staden. Monitörer med aktuella avgångstider finns i stationshusets väntsal samt i väntrummen på plattformarna vid spåren. Information för regional- och inter-regionaltåg är inte samordnad. Länstrafikens digitala avgångsinformation om bussar innehåller inte information om expressbussar. Det finns inga bagageboxar och inga internetkiosker men väl trådlöst internet på stationen. Handikapptolett finns.

Flygbuss och internationella linjer: Flygbuss till Stockholm-Skavsta avgår från hållplatserna.

Framtiden: Enligt Södertälje kommuns senaste översiktsplan ska Södertälje Syd utvecklas till ett nav för tågtrafiken med stopp för snabbtåg, intercitytåg, regionaltåg och lokaltåg samt anslutning till busstrafik. Direktförbindelse med Arlanda anges vara av stor vikt.

Umeå

Expressbussarna angör dels Umeå busstation (1997) - för regionalbusstrafik - som ligger snett över Järnvägsallén, knappt 100 meter från stationen och dels Järnvägstorget som också ligger knappt 100 meter från stationen på samma sida Järnvägsallén. Tapanis Buss angör Järnvägstorget och Y-buss busstationen.

Busstationen ägs av Umeå kommun. Umeå Busstation AB hyr lokaler för bussgodsvärksamhet, trafikupplysning och administration. Umeå Bussterminal ägs till 51 % av Länstrafiken Västerbotten, och 49 % av de fyra största

bussentreprenörerna som kör trafik från terminalen.

Terminalen har en dockningslösning och för att komma in på körytan måste bussen ha ett "passerkort". Ingen angöringsavgift för länstrafikens bussar men 200 kr/angöring för expressbussar och charter.³ Priset kan nog sägas vara högt för reguljär linjetrafik, speciellt eftersom inte länstrafiken påläggs samma avgift.

De tolv hållplatserna nås direkt från väntsalen. I väntsalen finns digital information om angörande bussars avgångstider (expressbussar, regionbussar och turist/beställningstrafik). Vid varje hållplats finns monitorer med information om bussens destination och avgångstid samt brailleskrift med hållplatsnumret.

Avståndet och belägenheten på varsin sida om vägen och utom synhåll vilket gör att de tre terminalerna/hållplatserna inte kan betraktas som en enhet.

Passagerarflöden: Terminalen har i snitt ca 1.6 miljoner bussresor per år. Umeå är en studentstad vilket ökar bussresandet kraftigt främst kring lov och helger.

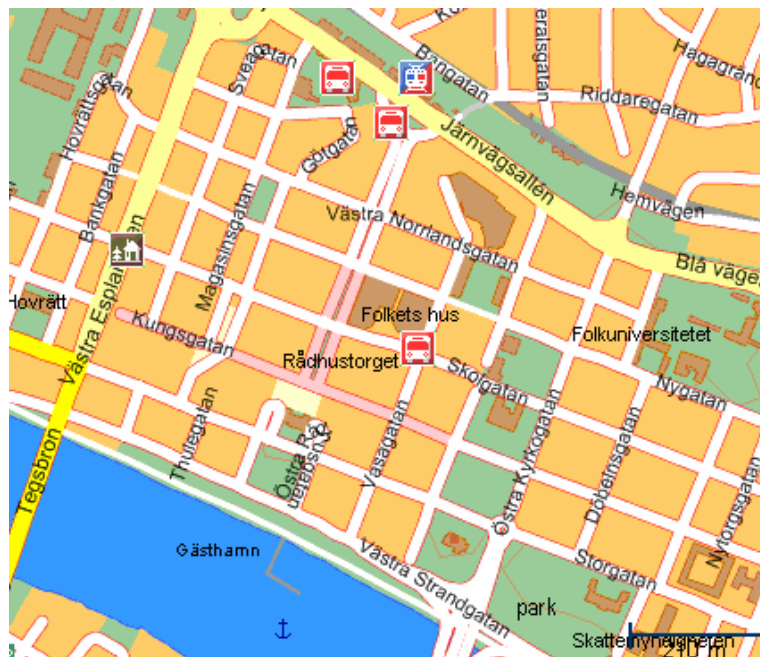
Centrum, bussar och tåg: Stadsbussarnas knutpunkt Vasaplan ligger ca 500 meter söder om stationen närmare centrum. Här ligger också försäljning, hittegoods och information för Ultra, Umeås stadsbussar.

Öppettider väntsala: (stationshuset)

Måndag - fredag	07.00 - 18.00, 20.00 - 22.30
Lördag	07.00 - 18.00, 20.00 - 22.30
Sön- och helgdag	07.00 - 18.00, 20.00 - 22.30

Öppettider väntsala: (busstation)

Måndag - fredag	04.30 - 23.30
Lördag	05.30 - 23.30
Sön- och helgdag	05.30 - 23.30

³ Goda exempel bussterminaler, VV publikation 2001:64

Biljetter och annan service: Busstationen har försäljning och information för länstrafiken och Y-buss, här finns också förvaringsboxar, handikaptoalett, kiosk och restaurang. I stationshuset finns en resebyrå som säljer tågbiljetter, en snabbmatsrestaurang samt biluthyrning och trådlöst internet. Den enda handikaptoaletten som finns där ligger i snabbmatsrestaurangen. Tågtider annonseras på digitala tavlor.

Flygbuss och internationella linjer: Flygbuss till Umeå flygplats avgår från Järnvägstorget.

Inventerade brister: Att expressbussar avgår från två olika ställen är en olycklig lösning ur ett resenärsperspektiv.

Framtiden: I samband med Botniabanan kommer centralen att rustas. Bussbranschen kommer här bevaka att en bra kundvänlig lösning kommer till stånd. Planer finns på att på ett bättre sätt försöka förbinda stationsområdet med busstationen. Banverket har här diskuterat t.ex. en tunnellsättning under järnvägsallén.

Akuta åtgärder: Informationssamordning mellan de olika färdmedlen måste öka, bussar avgående från Järnvägstorget utannonseras inte från busstationen. Samordning mellan länstrafik och expressbussar måste ske så att alla linjer avgår från busstationen.

Uppsala

Hösten 2005 utrymde Uppsala kommun den dåvarande expressbussterminalen på Storgatan på östra sidan om Uppsala C med kort varsel. En provisorisk lösning togs fram vid Björkgatan ca två (2) kilometer från Uppsala C. Ännu angör Svenska Buss västergående turer och Swebus Express i den provisoriska busstationen på Fjalars gränd.

Passagerarflöden: Uppsala är en universitetsstad vilket ger en stor andel expressbussresenärer. Idag sker under ett vardagsdygn cirka 40 000 resor med start eller mål vid Uppsala Station. Årligen sker ca 1.3 miljoner resor med expressbussar och annan icke skattefinansierad trafik.

Centrum, bussar och tåg:

Stadsbussarna har sin terminal, regionbussarna angör vid busstationen som ligger i anslutning till Uppsala C. Under ombyggnadsskedet flyttas delar av trafiken längre bort från Uppsala C vilket innebär långa gångsträckor och risk för orienteringsproblem om informationen inte är väldigt tydlig.

Öppettider väntsal: Någon väntsal finns inte vid expressbusshållplatsen. För resande med Svenska buss västergående turer och Swebus Express är resenären hänvisad till stationshuset vilket ligger utom synhåll.

Biljetter och annan service: På den provisoriska hållplatsen för expressbussar finns ingen som helst service.

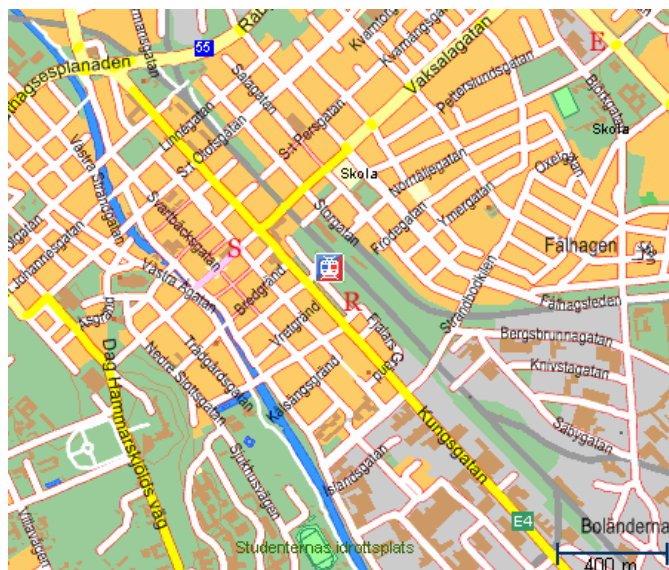
Vid Uppsala C finns även under ombyggnadstiden full service. SJ och Tåg i Mälardalen har biljettautomater, här finns servering och kiosk, bagageboxar, wc och både internetkiosker och trådlöst internet samt resvärdar.

Flygbuss och internationella linjer: Flygbuss till Arlanda angör nuvarande busstation.

Inventerade brister: Uppsala kommun har av BR erhållit en lista över nödvändiga och önskvärda förbättringar vid den provisoriska hållplatsen vid Björkgatan. Ännu nästan ett år senare har endast delar av utlovade åtgärder genomförts.

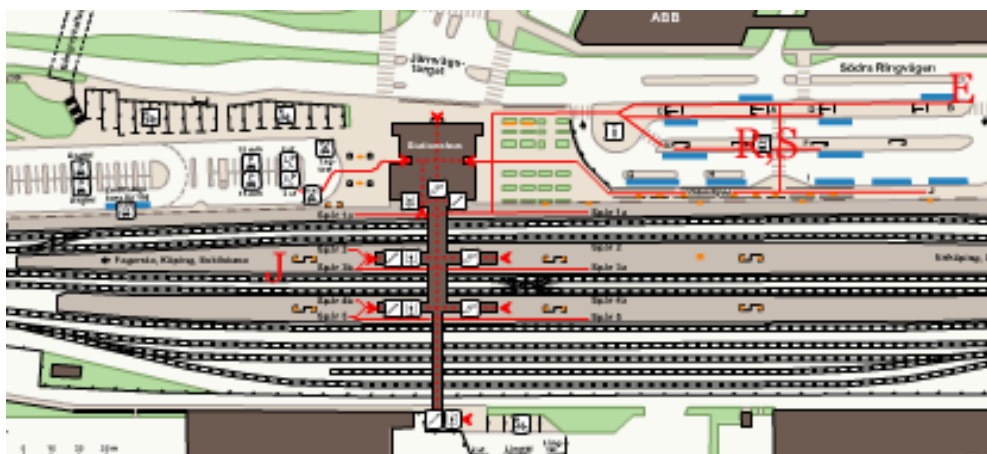
Framtiden: Byggstart har skett för ett nytt resecentrum som ska vara färdigt 2010. Där samlas stadsbussar och regionbussar på västra sidan – nuvarande stationsplan

Västerås

Bussterminalen används av länstrafikens bussar (både VL och UL trafikerar), flygbussar samt expressbussar till andra län. Swebus Express och Svenska Buss trafikerar.

Centrum, bussar och tåg: Sydväst om bussterminalen ligger järnvägsstationen. En plattform ligger invid stationshuset. På östra delen av denna plattform angör också tågersättningsbussarna. De andra två plattformarna når man via en inbyggd gångbro över spåren, via gångbron når man även området sydost om stationen. Västerås Central ligger sydost om stadens centrum. Det tar ca tio minuter att gå till Stora Torget i centrumkärnan.

Öppettider väntsal:

Måndag - fredag	04.15 - 22.30
Lördag	07.30 - 21.30
Sön- och helgdag	08.30 - 22.30

Biljetter och annan service: VL-Resecentra vid resecentrum är biljettombud för Swebus Express. Kiosk, café, toalett, SJ resebutik, biljettautomater för SJ, bagageboxar samt trådlöst internet finns i stationen. Biljettautomat för TiM finns dels på gångbron över spåren, dels utanför stationsbyggnaden.

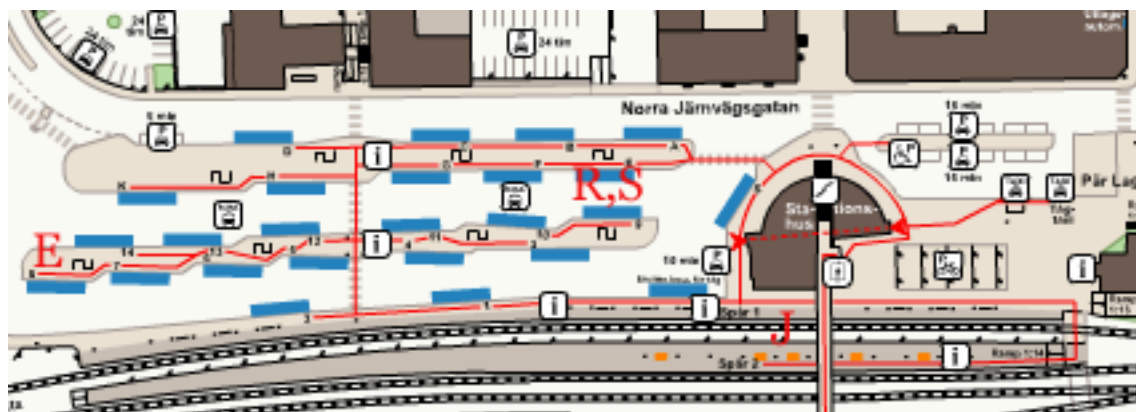
Information om expressbussarna finns endast vid hållplats I i bussterminalen. Ingen informationsamordning mellan tåg, länstrafikbussar och expressbussar.

Flygbuss och internationella linjer: Flygbusslinjer finns till Västerås och Arlanda flygplatser.

Framtiden: Bussdelen av Västerås C byggdes om för några år sedan efter att ha fått mycket kritik för sin dockningslösning. Inga planerade förändringar är kända.

Akuta åtgärder: Ökade informationsinsatser inom terminalområdet för expressbussarna är nödvändiga, både vad gäller fastskyltning och digital information.

Växjö

Växjö station ligger mellan Norra och Södra Järnvägsgatan i stadens centrala delar. En av stationens plattformar ligger invid stationshuset och har direkt omstigning till bussterminalen (1994/2002), varifrån både lokala, regionala och expressbussar avgår. Kommunen driftar anläggningen, ingen terminalavgift utgår.

Centrum, bussar och tåg: Resecentrumanläggningen som ligger nära centrum inkluderar bussar, tåg och taxi.

Öppettider väntsal:

Måndag - fredag	05.30 - 22.00
Lördag	07.00 - 19.00
Sön- och helgdag	09.00 - 22.00

Biljetter och annan service: SJ resebutik och biljettautomat finns på stationen. Här finns också ett kundcenter för länstrafiken. Kiosk, servering, förvaringsboxar, handikapptoilet och trådlöst internet finns i stationen. Antalet sittplatser sägs vara underdimensionerat, vilket är fallet på många resecentrumanläggningar idag. Den digitala informationen som finns för tåg respektive länstrafikens bussar inkluderar inte expressbussarnas avgångar. Funktionshindrade kan beställa ledsagning via länstrafiken vid bussbyten.

Flygbuss och internationella linjer: Länstrafiken bedriver flygbusstrafik till Växjö flygplats.

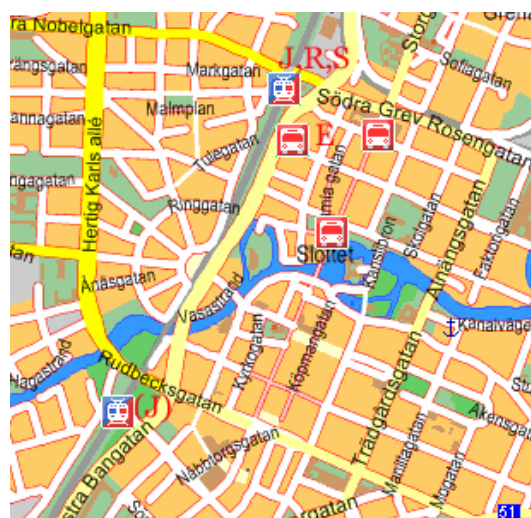
Framtiden: Resecentrumanläggningen färdigställdes 2002 och fungerar trafikeringsmässigt bra. Den service som är befogad av ortens och terminalens storlek finns där, det gäller bara att vidmakthålla denna.

Akuta åtgärder: Expressbusshållplatserna är de som ligger längst från stationshuset vilket gör att de resenärer som har mest packning får släpa den längst väg. Som BR ser finns andra lediga avgångsplatser närmare stationshuset som borde kunna utnyttjas. Den möjlighet som finns till omstigning mellan buss och tåg på samma plattform verkar inte utnyttjas fullt ut. Den digitala informationen inkluderar inte expressbussarnas avgångar. Detta bör åtgärdas med kort varsel.

Örebro

Swebus Express använder sedan 2001 hållplatser i bussterminalen. Svenska Buss och Säftebussen har hållplats på Fredsgatan, ca 100 meter söder om stationshuset. Denna hållplats är inte bra vare sig ur kund- angörings- eller trafiksäkerhetsperspektiv. Ingen terminalavgift utgår idag på Fredsgatan eller i bussterminalen. Tidtabeller finns i övrigt vid respektive hållplats.

Anläggningen är finansierad till 50% genom statsbidrag/ till 50% Örebro kommun. Diskussioner om terminalavgift har förekommit.

Centrum, bussar och tåg: Länstrafiken har tretton hållplatser vid Örebro C, dessa kallas för Resecentrum Örebro sedan 1999. Här avgår länstrafikens alla regionala linjer samt vissa av stadstrafikens linjer.

Öppettider väntsal: Någon väntsal finns inte vid expressbusshållplatsen, resenären är hänvisad till stationshuset vilket ligger utom synhåll.

Måndag - fredag 06.00 - 22.00

Lördag 06.00 - 22.00

Sön- och helgdag 07.00 - 22.00

Biljetter och annan service: Swebus Express har resebutik (biljettförsäljning och information) vid bussväntsalen i södra delen av stationshuset samt är ombud för länstrafiken. SJ Resebutik, SJ biljettautomater, toaletter samt kiosk finns i den centrala väntsalen. Trådlöst internet finns i stationen. Det saknas förvaringsboxar. TiM-automater finns utanför byggnaden. Digitala informationssystem finns för tåg och länstrafiken, expressbussarna ingår ej i dessa system.

Flygbuss och internationella linjer: Ingen flygbuss angör längre Örebro.

Framtiden: Tanken var att alla expressbussar skulle nyttja den gamla busstationen men så blev inte fallet, där byggdes istället parkeringsplatser. Örebro kommun lanserade 2005 idén att expressbussarna skulle ges möjlighet att angöra vid Örebro Södra. BR kan inte se att detta är en bättre lösning än idag. Örebro södra är en "andra station" i Örebro, mer ocentralt belägen och med färre tåg-/bussanknytningar än Örebro C. Fredsgatans hållplats för expressbussar är så undermålig att vissa expressbusslinjer till och med slutat angöra Örebro. En optimering av angöringen vid resecentrum bör enligt de flesta parter vara möjlig, varpå en konkurrensneutral lösning kan skapas där alla expressbussföretag ges möjlighet att angöra.

Akuta åtgärder: En genomsyn av terminalens tider för avgångar och ankomst. En optimering ger med största sannolikhet utrymme för de ringa antal avgångar som Svenska Buss, Lindbergs och Säftebussen genererar. Denna tidtabells- och hållplatsrevision bör ske senast under vintern så att expressbussföretagen kan ändra sina tidtabeller till sommaren 2007. Ansvarig är Örebro kommun och Länstrafiken i Örebro.

Expressbussavgångarna bör också annonseras tillsammans med länstrafikens avgångar på monitorerna för att öka kundinformationen.